

TE-toimiston menettely sosiaalisesta mediasta saatujen tietojen käyttämisessä

VIREILLETULO

Helsingin Sanomissa 6.3.2024 ilmestyneen kirjoituksen mukaan Uudenmaan TE-toimisto hyödyntää toisinaan työnhakijan sosiaalisen median tileiltä saatavia tietoja työttömyysturvalain (1290/2002) 11 luvun 4 §:n mukaisen työvoimapolitiittisen lausunnon laatimisessa.

Otin valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 3 §:n 1 momentin perusteella omana aloitteenani tutkittavakseni Uudenmaan TE-toimiston menettelyn työnhakijan sosiaalisen median tileiltä saatavien tietojen hyödyntämisessä työvoimapolitiittisten lausuntojen laatimisessa. Tähän liittyviä kysymyksiä ovat muun muassa, miten työnhakijan sosiaalisen median tileiltä saatavien tietojen hyödyntämisen yhteydessä toteutetaan asianosaisen kuuleminen, ja miten TE-toimisto varmistaa työnhakijan sosiaalisen median tileiltä saatavien tietojen paikkansapitävyyden ja oikeellisuuden siltä osin, kuin niillä on vaikutusta työvoimapolitiittiseen lausuntoon sekä miten työnhakijan sosiaalisen median tileiltä saatavat tiedot vastaavat työttömyysturvalain 11 luvun 4 §:ssä ja sen nojalla annettujen työ- ja elinkeinoministeriön asetusten mukaisia lausuntoon sisällytettäviä tietoja.

Pyysin 7.3.2024 Uudenmaan TE-toimistoa toimittamaan antamaan selvityksensä asiassa, sekä 21.5.2024 toimittamaan työ- ja elinkeinoministeriön ohjeen TE-toimiston tehtävistä työttömyysturvajärjestelmän toimeenpanossa 29.12.2022 (VN/3471/2022) sekä asiakirjat, jotka liittyvät Helsingin Sanomien 6.3.2024 ja Aamulehden 2.4.2024 uutisointeihin.

SELVITYKSET

Uudenmaan TE-toimisto on antanut selvityksen 16.5.2024 (dnro KEHA/19256/2024) ja lisäselvityksen 28.5.2024 ja toimittanut pyydytetyt asiakirjat.

RATKAISU

Sovellettavat oikeusohjeet

Työttömyysturvalain (1290/2002) 11 luvun 4 §:n 1 momentin mukaan työ- ja elinkeinotoimisto antaa 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun työvoimapolitiittisen lausunnon:

- 1) tarvittaessa 2 luvussa säädetystä etuuden saamisen yleisistä työvoimapolitiittisista edellytyksistä;
- 2) 2 a luvussa säädetystä työvoimapolitiittisesti moitittavasta menettelystä;
- 3) sellaisesta työllistymistä edistävien palveluiden ajalta maksettavasta etuudesta, josta säädetään 10 luvun 2 §:n 2 momentissa ja 3 momentin 1–3 kohdassa sekä 5 §:n 1 ja 3 momentissa;
- 4) työllistymistä edistävän palvelun sisällyttämisestä työnhakijan kanssa laadittuun työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan;
- 5) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 6 luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitetusta opintojen todisteellisesta keskeyttämisestä sekä 5–7 §:ssä säädetystä työttömyysetuudella tuettuun työnhakijan omaehtoiseen opiskeluun liittyvistä edellytyksistä;
- 6) kotoutumisen edistämisestä annetun lain 25 §:ssä tarkoitetusta opiskelun tukiajasta, maahanmuuttajan velvollisuuksista sekä opintojen seurannasta ja keskeyttämisestä.

Saman pykälän 4 momentin mukaan työvoimapolitiittinen lausunto annetaan työnhakijalle tiedoksi 3 §:ssä tarkoitetun päätöksen yhteydessä. Työnhakijalla on oikeus pyynnöstä saada tieto lausunnosta työvoimaviranomaiselta.

Saman pykälän 5 momentin mukaan tarkempia säännöksiä työvoimapolitiittisen lausunnon antamisesta, lausuntoon sisällytettävistä tiedoista ja työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen oikeudesta antaa työvoimapolitiittisia lausuntoja 2 momentin 1 kohdan perusteella voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

Työttömyysturvalain 2 luvun 5 §:n mukaan työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen siltä ajalta, jona hän työllistyy päätoimisesti yrittäjänä tai sitä vastaavalla tavalla omassa työssään yhdenjaksoisesti yli kahden viikon ajan. Henkilön katsotaan työllistyvän yrittäjänä tai sitä vastaavalla tavalla omassa työssään päätoimisesti, jos toiminnan vaatima työmäärä on niin suuri, että se on esteenä kokoaikatyön vastaanottamiselle. Ellei muuhun arvioon ole aihetta, työllistyminen katsotaan sivutoimiseksi ainakin silloin, kun henkilö on ollut vähintään kuusi kuukautta

kyseiseen yritystoimintaan tai omaan työhön liittymättömässä kokoaikatyössä. Ellei muuhun arvioon ole aiheutta, yritystoiminta katsotaan aloitetuksi, kun yritys on aloittanut varsinaisen tuotannollisen tai taloudellisen toiminnan; merkitty arvonlisäverovelvollisten rekisteriin merkitty enakkoperintärekisteriin; tai merkitty Verohallinnon työnantajarekisteriin. Päätoimisesti yrittäjänä tai omassa työssä työllistyneen henkilön katsotaan edelleen työllistyvän päätoimisesti yrittäjänä tai omassa työssä siihen ajankohtaan asti, jona: henkilön työskentely yrityksessä on päätynyt tai yritystoiminta tai oma työ on lopetettu 6–9 §:ssä tarkoitetulla tavalla; taikka henkilö osoittaa 2 momentissa tarkoitetulla tavalla työssäolollaan, ettei työllistyminen yrittäjänä tai omassa työssä ole esteenä kokoaikatyön vastaanottamiselle.

Työ- ja elinkeinoministeriön ohjeen TE-toimiston tehtävistä työttömyysturvajärjestelmän toimeenpanossa 29.12.2022 (VN/34741/2022) mukaan TE-toimiston tulee arvioida, onko henkilön työllistyminen yritystoiminnassa pää- vai sivutoimista. Ohjeen mukaan, jos työnhakijan sen hetkinen yritystoiminnan vaatima työmäärä on niin suuri, että se estää kokoaikatyön vastaanottamisen, yritystoiminnassa työllistyminen on päätoimista. Arviointi perustuu kokonaisharkintaan, jossa otetaan huomioon kaikki toiminnan työllistävydestä saatu näyttö. Työmäärää koskeva arvio voidaan perustaa työnhakijan omaan kertomaan. Yritystoiminnasta saatavilla tuloilla tai tulojen puuttumisella ei ole suoranaista merkitystä arvioitaessa työllistävyttä, sillä myös heikosti kannattava tai tappiollinenkin toiminta voi työllistää siten, ettei kokoaikatyön vastaanottaminen ole mahdollista.

Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Hallintolain (434/2003) 34 §:n 1 momentin mukaan asianosaiselle on ennen asian ratkaisemista varattava tilaisuus antaa selityksensä sellaisista selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asianratkaisuun.

Hallintolakia koskevassa hallituksen esityksessä ([HE 72/2002 vp](#), s. 88–89) lainkohtaa on perusteltu muun ohella sillä, että kuulluksi tuleminen oikeutta on perinteisesti pidetty oikeusturvaa edistävänä periaatteena. Tämän ohella kuulemisen on katsottu korostavan asianosaisasemaan olennaisesti liittyvää yksilön vaikuttamismahdollisuutta. Asianosaisen kuuleminen palvelee myös asian selvittämistä. Näin kuulemisvelvollisuus edistää viranomaistoiminnan tasapuolisuutta ja asioiden käsittelyn huolellisuutta.

Hallintolain 34 §:n 2 momentin mukaan asian saa ratkaista asianosaista kuulematta vain, jos:

- 1) vaatimus jätetään tutkimatta tai hylätään heti perusteettomana;
- 2) asia koskee palvelussuhteeseen tai vapaaehtoiseen koulutukseen ottamista;
- 3) asia koskee hakijan ominaisuuksien arviointiin perustuvan edun myöntämistä;
- 4) kuuleminen saattaa vaarantaa päätöksen tarkoituksen toteutumisen tai kuulemisesta aiheutuva asian käsittelyn viivästyminen aiheuttaa huomattavaa haittaa ihmisten terveydelle, yleiselle turvallisuudelle taikka ympäristölle; tai
- 5) hyväksytään vaatimus, joka ei koske toista asianosaista tai kuuleminen on muusta syystä ilmeisen tarpeetonta.

Hallintolain 31 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset.

Hallituksen esityksen (HE 72/2002 vp, s. 86) perustelujen mukaan lainkohdan tarkoituksena on korostaa virallisperiaatteen noudattamista ja pyrkimystä aineellisen totuuden saavuttamiseen asettamalla viranomaisen velvollisuudeksi huolehtia asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä. Asian riittävällä selvittämisellä tarkoitettaisiin sitä, että viranomainen hankkii sellaiset tiedot ja selvitykset, joilla se arvioi olevan merkitystä asian ratkaisemiselle. Selvittämisen asianmukaisuus puolestaan korostaisi viranomaiselle kuuluvaa menettelyjohtovaltaa ja huolellisuutta selvitysten hankkimisessa. Viranomainen voisi hankkia selvityksiä itse viran puolesta toisilta viranomaisilta tai se voisi pyytää selvitystä asianosaiselta. Viranomainen voisi myös pyytää ulkopuolista tahoa esittämään selvitystä. Selvitysten laajuus ja tarve tulisi harkita tapauskohtaisesti.

Perustuslain 111 §:n 1 momentin mukaan oikeuskanslerilla ja oikeusasiamiehellä on oikeus saada viranomaisilta ja muilta julkista tehtävää hoitavilta laillisuusvalvontaansa varten tarvitsemansa tiedot.

Uudenmaan TE-toimiston selvitys

Uudenmaan TE-toimiston selvityksen mukaan sen lähtökohtana työttömyysturva-asioiden selvittämisessä on työnhakijan oma selvitys tehtyyn selvityspyyntöön. Joissain tilanteissa, kuten yritystoiminnan pää- ja sivutoimisuutta sekä omassa työssä työllistymistä arvioitaessa, TE-toimiston voi olla tarpeen tehdä omatoimista selvitystä työnhakijan oman selvityksen lisäksi. TE-toimiston tulee huolehtia asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset. Lisäksi työttömyysturvalain 13 luvun 1 §:n tiedonsaantioikeuden nojalla TE-toimisto voi saada laajasti tietoja eri tahoilta työvoimapolitiittisen lausunnon antamista varten. TE-toimisto voi etsiä tietoa myös julkisista viranomaisten rekistereistä tai internetistä.

Uudenmaan TE-toimiston ohje on, että työnhakijaa tulee kuulla TE-toimiston hankkiman selvityksen johdosta ennen asian ratkaisemista, jos selvityksessä annettu tieto saattaa asettaa esteen etuuden maksamiselle. Verkkosivut ja sosiaalinen media ovat usein yrityksen ja omassa työssä työllistyvän merkittävä markkinointikanava. Muun muassa taiteilijoilla on usein verkkosivustoja, joissa he esittelevät teoksiaan. Yritysten toiminnasta voidaan tehdä lehtijuttuja verkkosivuille ja/tai perinteiseen mediaan. Näistä on mahdollista saada tietoa esimerkiksi yrityksen toiminnasta ja vaiheista.

Uudenmaan TE-toimisto on pyytänyt syyskuussa vuonna 2023 Uudenmaan ELY-keskuksen oikeudellisen tuen näkemystä asiassa ja sen mukaan sosiaalisesta mediasta saatavien tietojen käyttämiselle osana työvoimapolitiittisten lausuntojen perusteluja ei ole nähty estettä, kunhan käytetty tieto on saatu julkisilta sosiaalisen median kanavilta.

TE-toimiston mukaan sosiaalisesta mediasta saatavaa tietoa voidaan hyödyntää esimerkiksi arvioitaessa työnhakijan yritystoimintaa, omassa työssä työllistymistä tai näiden päättymisen työvoimapolitiittisia edellytyksiä. Verkkosivuilta tai sosiaalisesta mediasta saatu tieto voi tukea työnhakijan selvitystä. Uudenmaan TE-toimiston ohjeiden mukaisesti sosiaalisen median kanavilta löytyvää tietoa hyödynnetään ilman, että työvoimapolitiittista lausuntoa laativa asiantuntija on kirjautunut sosiaalisen median tileille.

TE-toimiston selvityksen mukaan pelkästään sosiaalisen median tai muualla internetissä esiintyvien tietojen perusteella ei työttömyysturva-asioita tarkastella, vaikka joissain tilanteissa sosiaalisessa mediassa, internetissä tai perinteisessä mediassa esiintyvä tieto voi aiheuttaa kuulemisen tarpeen, mikäli asia ilmenee työvoimapolitiittisen lausunnon antamisen jälkeen. Julkista tietoa on työttömyysturva-asioden käsittelyssä pidetty sellaisena muuna tietona, jota voidaan käyttää annettavan työvoimapolitiittisen lausunnon tukena. Tällöin asiakasta tulee kuulla ennen lausunnon antamista. Uudenmaan TE-toimiston ohjeistukset ovat olleet tämän mukaiset.

Uudenmaan TE-toimisto on maaliskuussa 2024 täsmentänyt ohjeita ja perehdyttänyt henkilöstöä kuulemisvelvoitteen tärkeydestä niissä tilanteissa, joissa hakijan antaman selvityksen lisäksi esimerkiksi julkisista rekistereistä tai sosiaalisesta mediasta on saatu sellaista tietoa, joka on ristiriidassa hakijan oman selvityksen kanssa. Työnhakijalle tulee näissä tilanteissa tehdä lisäselvityspyyntö, jossa työnhakijalle annetaan mahdollisuus antaa vastineensa esimerkiksi sosiaalisesta mediasta löydettyihin tietoihin ennen työvoimapolitiittisen lausunnon antamista. Sosiaalisen median kanavilta tai internet-sivuilta saatujen tietojen oikeellisuudesta voidaan varmistua asiakkaalle tehtävän lisäselvityspyynnön avulla. Verkossa olevia julkisia yhteystietoja verrataan TE-toimiston asiakastietorekisterin tietoihin ja muutoinkin siellä olevia tietoja verrataan asiakastietojärjestelmässä oleviin tietoihin. Esimerkiksi markkinointia varten tehdyillä kotisivuilla on usein yhteystiedot, joita voidaan verrata asiakastietojen yhteystietoihin. Tietojen tulee olla yhteneviä siten, että tiliä tai kotisivuja voidaan pitää työnhakijan hallinnoimana. Ellei julkinen

sosiaalisen median tili tai kotisivut ole selkeästi osoitettavissa työnhakijalle tai työnhakijan yritystoimintaan kuuluvaksi, ne jätetään huomioimatta. Tarvittaessa työnhakijalle voidaan tehdä lisäselvityspyyntö, jos internetissä olevat tiedot viittaavat kuitenkin hakijan toimintaan ja siellä olevilla tiedoilla saattaisi olla vaikutusta toiminnan arviointiin. Mikäli työnhakija kieltää tilin tai sivuston olevan hänen hallinnoimansa, arvioidaan asiaa sivuston sisällön perusteella suhteessa edellä mainittuihin tietoihin ja työnhakijan selvitykseen siitä, mikä hänen näkemyksensä on sivuston olemassaolosta ja siellä esitetyistä tiedoista. Asiakkaan kiistäessä sosiaalisen median kanavasta tai muualta internetistä saadun tiedon oikeellisuuden tai todetessa sosiaalisen median kanavan tilin tai sivuston olevan väärennetty, Uudenmaan TE-toimisto uskoo asiakasta, ellei muuhun arvioon ole aihetta.

Uudenmaan TE-toimiston työvoimapolitiittisissa lausunnoissa on aina mainittu, mihin annettu lausunto perustuu suhteessa työnhakijan selvitykseen tai selvityksiin, sekä mistä työvoimapolitiittisen lausunnon perusteena olevat tiedot on saatu. Työ- ja elinkeinoministeriön ohjeessa VN/34741/2022 s. 19 mainitaan esimerkiksi yritystoiminnan pää- ja sivutoimisuutta koskevassa kohdassa: "Arviointi perustuu kokonaisharkintaan, jossa otetaan huomioon kaikki toiminnan työllistävydestä saatu näyttö." Omassa työssä työllistymisestä ja yritystoiminnasta säädetään työttömyysturvalain 2 luvun 5 §:ssä, joten ohjeen kohtaa on katsottu voitavan soveltaa myös näihin tilanteisiin. Uudenmaan TE-toimisto on antanut työvoimapolitiittisia lausuntoja, joissa arvioinnin perusteena on joltain osin ollut henkilön tai yrityksen julkisilla verkkosivuilla tai sosiaalisessa mediassa esitetyt seikat. Tällaisen julkisen tiedon mainitseminen työvoimapolitiittisen lausunnon perusteluissa nähdään tärkeäksi erityisesti silloin, kun sillä on merkitystä päätöksenteossa.

Lisäselvityksessään Uudenmaan TE-toimisto toteaa, että pyydetyistä asiakirjoista asiakkaiden ensimmäisten selvitysten liitteenä olevat sosiaalisen median julkaisut on liitetty asiakastietojärjestelmään selvityksen liitteiksi. Muut liitteet ovat asiakkaiden itse liittämiä. Asiakirjoista käy ilmi, ettei asiakkaita ole kuultu ensimmäisissä selvityspyynnöissä selvitykseen liitettyistä sosiaalisen median julkaisuista. Lisäksi toisesta asiakirjakokonaisuudesta on havaittavissa, että TE-toimiston virkailija on ollut kirjautuneena sosiaalisen median alustalle asiakkaan sosiaalisen median tilin tietoja katsoessaan.

Uudenmaan TE-toimisto toteaa, että pyydetyistä asiakirjoista käy ilmi, että TE-toimiston ohjeistuksessa sekä asiantuntijoiden kouluttamisessa liittyen sosiaalisen median tietojen hyödyntämiseen työttömyysturvalausunnoissa on ollut aiemmin puutteita. Kuten aiemmin toimitetussa selvityksessä on todettu, Uudenmaan TE-toimisto on maaliskuussa 2024 täsmentänyt ohjeita ja perehdyttänyt henkilöstöä kuulemisveloitteen tärkeydestä niissä tilanteissa, joissa hakijan antaman selvityksen lisäksi työvoimapolitiittisen lausunnon antamisessa hyödynnetään sosiaalisen median tietoja. Uudenmaan TE-toimisto kiinnittää jatkossakin tarkempaa huomiota asiantuntijoiden kouluttamiseen asiassa.

Arviointi

Hallintomenettelyssä asianosaisen kuuleminen korostaa ennakkollista oikeussuojaa. Se on perustuslain 21 §:ään kirjatun hyvän hallinnon keskeinen osa. Menettelyllisesti kuuleminen on ensisijaisesti oikeussuojan tae. Toissijaisesti kuuleminen on viranomaisen keino hankkia selvitystä. Oikeuskirjallisuudessakin on todettu, että viranomainen ei saa puuttua yksipuolisesti ja yllättäen yksityisen oikeusasemaan. Juuri kuultavalla asianosaisella on usein tietoja asian käsittelyyn vaikuttavista tosiseikoista. Tätä kautta hän voi myös vaikuttaa viranomaisen ratkaisun sisältöön. Velvollisuus kuulla asianosaista on myös julkisen vallan käyttöä rajoittava sääntö. (Kulla – Salminen 2021: Hallintomenettelyn perusteet, s. 279.)

Viranomaisella on siten perustuslakiin ja hallintolakiin perustuva velvollisuus kuulla asianosaista hankkimastaan selvityksestä ennen asian ratkaisemista. Kyseessä on oikeudellinen velvollisuus, josta voidaan poiketa vain lain osoittamissa tilanteissa. Tässä tapauksessa hallintolain 34 §:n 2 momentin poikkeusperusteet kuulemisvelvollisuudesta eivät tule kyseeseen, eikä TE-toimisto ole toisaalta niin väittänytään. Sen sijaan asianosaisen kuulemisvelvollisuus on erityisen korostunut käsillä olevan kaltaisessa tilanteessa, jossa viranomainen on hankkinut asianosaisesta sellaista selvitystä, jonka hankkimisesta asianosaisella ei ole ollut tietoa, ja jonka paikkansapitävyydestä viranomaisen tulee selvityksen lähteen vuoksi erityisesti varmistua ennen kuin selvitystä voidaan käyttää päätöksenteon perusteena.

Hallintolaissa viranomaisen käytettävissä olevia selvittämiskeinoja ei ole määritelty tyhjentävästi. Siten joissakin hallintoasioissa voi olla hyväksyttävää, että viranomainen hankkii tietoja myös oma-aloitteisesti esimerkiksi julkisilta sosiaalisen median kanavilta. Tällaisen tiedonhankinnan osalta korostuu kuitenkin tietojen paikkansapitävyydestä varmistuminen sekä asianosaisen kuuleminen hänestä sosiaalisen median kautta hankituista tiedoista.

Uudenmaan TE-toimiston selvityksen mukaan sen ohje on, että työnhakijaa on kuultava TE-toimiston hankkiman selvityksen johdosta ennen asian ratkaisemista, jos selvityksessä saatu tieto saattaa asettaa esteen etuuden maksamiselle. Ohjeen mukaan sosiaalisen median kanavien kautta hankittua tietoa saa hyödyntää vain, jos työvoimapolitiittista lausuntoa laativa asiantuntija ei ole kirjautunut sosiaalisen median tileille tietoja hankkiessaan. Uudenmaan TE-toimisto on ilmoittanut täsmentäneensä vielä ohjettaan maaliskuussa 2024 ja perehdyttäneensä henkilöstöä kuulemisvelvoitteen tärkeydestä niissä tilanteissa, joissa hakijan antaman selvityksen lisäksi työvoimapolitiittisen lausunnon antamisessa hyödynnetään sosiaalisen median tietoja. Työnhakijalle tulee näissä tilanteissa tehdä lisäselvityspyyntö, missä työnhakijalle annetaan mahdollisuus antaa vastineensa esimerkiksi sosiaalisesta mediasta saatuihin tietoihin ennen työvoimapolitiittisen lausunnon antamista. Näin voidaan myös varmistua tällaisista kanavista

saatujen tietojen oikeellisuudesta. Asiakkaan kiistäessä tiedon oikeellisuuden tai todetessa sosiaalisen median kanavan tilin tai sivuston olevan väärennetty, Uudenmaan TE-toimisto on ilmoittanut uskovansa asiakasta, ellei muuhun arvioon ole aihetta.

Edellä Uudenmaan TE-toimiston selvityksessä kuvatusti toteutettuna sosiaalisen median kanavilta saatavien tietojen hyödyntäminen TE-toimiston työvoimapoliittista lausuntoa koskevan asian käsittelyssä voidaan toteuttaa pääosin sopusoinnussa hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti. Kuitenkin, jos asiakas kiistää tiedon oikeellisuuden tai toteaa sosiaalisen median kanavan tilin tai sivuston olevan väärennetty, TE-toimisto on ilmoittanut uskovansa asiakasta, ellei muuhun arvioon ole aihetta. TE-toimisto ei ole avannut ohjeistustaan siltä osin, että missä tilanteissa muuhun arvioon voisi olla aihetta, ja että miten tällaisessa tilanteessa toimitaan. Näin ollen en pysty arvioimaan ohjeen hyvän hallinnon periaatteiden mukaisuutta tältä osin.

Uudenmaan TE-toimiston lisäselvityksestä ja pyydetyistä työvoimapoliittisiin lausuntoihin liittyvistä asiakirjoista käy kuitenkin ilmi, että hakijoita ei ole kuultu ensimmäisissä selvityspyynnöissä selvitykseen liitetystä sosiaalisen median julkaisuista. Lisäksi toisessa asiassa TE-toimiston virkailija on ollut kirjautuneena sosiaalisen median alustalle hakijan sosiaalisen median tilin tietoja katsoessaan. Ainakaan näissä median kautta esiin tulleissa yksittäisissä tapauksissa TE-toimisto ei ole noudattanut edellä kuvatun ohjeistuksensa mukaista menettelyä. Uudenmaan TE-toimisto on kuitenkin todennut kiinnittävänsä jatkossakin tarkempaa huomiota asiantuntijoiden kouluttamiseen asiassa.

Uudenmaan TE-toimisto on selvityksessään vastannut selvityspyyntöni vain yleisesti ja antanut selvityksessään sellaisen kuvan toiminnastaan, että se käyttäisi sosiaalisen median kanavilta hankittuja tietoja vain siten, ettei virkailija ole kirjautuneena alustalle tietoja hankkiessaan, ja että se kuulisi asianosaista aina sosiaalisen median kanavista hankituista tiedoista.

Selvityspyynnössäni oli kuitenkin yksilöity Helsingin Sanomissa 6.3.2024 uutisoitu tapaus, jonka vuoksi päätin ryhtyä selvittämään asiaa. TE-toimisto on vasta sen jälkeen, kun oikeuskanslerin virastoon on pyydetty tämän ja Aamulehdessä 2.4.2024 uutisoidun tapauksen asian asiakirjat, lisäselvityksessään myöntänyt, ettei se ole näissä kyseisissä tapauksissa noudattanut ohjeistuksessaan kuvattua menettelyä sosiaalisen median kanavista saatavien tietojen hyödyntämisessä.

En pidä Uudenmaan TE-toimiston menettelyä asiallisena ja hyvän hallinnon mukaisena siltä osin, kun se on selvityspyyntöni antamassa ensimmäisessä vastauksessaan jättänyt kertomatta erityisesti Helsingin Sanomien 6.3.2024 uutisoimaan tapaukseen liittyvän laiminlyöntinsä menettelyssä siitä huolimatta, että olen erikseen viitannut kyseiseen tapaukseen selvityspyynnössäni.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Hyvän hallinnon mukainen menettely

Uudenmaan TE-toimisto on ainakin näissä kahdessa edellä viitatussa yksittäistapauksessa laiminlyönyt hallintolain mukaisen asianosaisen kuulemisvelvollisuuden hankkimistaan selvityksistä, kun se on perustanut työvoimapolitiittisia lausuntoja sosiaalisen median kanavista hankittuihin selvityksiin varaamatta asianosaiselle tilaisuutta lausua näistä selvityksistä. TE-toimisto on samalla laiminlyönyt myös viranomaisen selvittämisen velvollisuuden, kun se ei ole varmistunut sosiaalisen median kanavista hankitun selvityksen paikkansapitävyydestä ennen sen hyödyntämistä työvoimapolitiittisen lausunnon laatimisessa. Lisäksi toisessa tapauksessa Uudenmaan TE-toimisto on hankkinut sosiaalisen median kanavista tietoja kirjautuneena alustalle.

Kiinnitän Uudenmaan TE-toimiston huomiota asianosaisen kuulemisvelvollisuuteen hankkimistaan selvityksestä sekä viranomaisen selvittämisen velvollisuuteen hankittujen tietojen oikeellisuudesta varmistumisessa ja tietojen hankkimiseen viranomaiselle hyväksyttävästi.

TE-toimisto on kuitenkin oma-aloitteisestikin oman aloitteeni vireillepanemisen jälkeen kiinnittänyt huomiota näihin asioihin ja päivittänyt ohjeitaan selvityksen hankkimisesta ja asianosaisen kuulemisesta sekä kouluttanut henkilöstöään näistä teemoista. Kun se on näin kehittänyt menettelytapojaan, ja kun se on ilmoittanut jatkossa toimivansa selvityksessään ja lisäselvityksessään ilmoittamansa toimintatavan mukaisesti tietojen hankinnassa sosiaalisen median tileiltä ja internetistä sekä työnhakijan kuulemisessa näin hankituista tiedoista, ei menettely anna tältä osin aihetta muihin laillisuusvalvonnallisiin toimenpiteisiin.

Oikeuskanslerin tietojensaantioikeus

Kiinnitän Uudenmaan TE-toimiston huomiota sen perustuslailliseen velvollisuuteen antaa ylimmälle laillisuusvalvojalle sen laillisuusvalvontaa varten tarvitsemansa tiedot.

Säätelyn täsmällisyys

Perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan lailla on säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista.

Työttömyysturvalain 2 luvun etuuden saamista koskevat yleiset työvoimapolitiittiset edellytykset on kirjoitettu hyvin väljään muotoon "Ellei muuhun arvioon ole aihetta...". TE-toimiston toimivaltaa ei ole tältä osin täsmennetty työttömyysturvalain 11 luvun 4 §:n 5 momentin asetuksenan-

tovaltuuden nojalla annetuissa 31.12.2024 saakka voimassa olevassa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksessa työvoimapolitiittisen lausunnon antamisesta ja lausuntoon merkittävistä tiedoista 1556/2016 eikä saman nimisessä 1.1.2025 voimaan tulevassa asetuksessa 512/2024.

Yhdessä työ- ja elinkeinoministeriön ohjeen TE-toimiston tehtävistä työttömyysturvajärjestelmän toimeenpanossa 29.12.2022 (VN/34741/2022) kanssa TE-toimistolla vaikuttaisi olevan laaja harkintavalta päättää, millaiseen arviointiin viranomaisen tulisi päätöksentekonsa perustaa, eli mitä voidaan ottaa näyttönä huomioon toiminnan työllistävävydestä, sekä onko näyttövelvollisuus yksittäistapauksessa viranomaisella siitä, että yleiset työvoimapolitiittiset edellytykset eivät täyty, vai työnhakijalla siitä, että yleiset työvoimapolitiittiset edellytykset täyttyvät.

Lähetän päätökseni työ- ja elinkeinoministeriölle, jota pyydän esittämään arvionsa TE-toimiston harkintavallan rajoja koskevan sääntelyn täsmällisyydestä sekä lainsäädäntötoimien tai ohjeistuksen antamisen tarpeellisuudesta asiassa viimeistään 31.3.2025.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Esittelijäneuvos

Elina Nyholm